Pocztówka z Kalisza

Materiał dla nauczycielki/nauczyciela

Etap edukacyjny: szkoła podstawowa (klasy VII-VIII), szkoła ponadpodstawowa
Czas trwania: 45 minut

Cele w języku ucznia/uczennicy:

- dowiesz się, w jaki sposób obchodzono Święto Niepodległości przed II wojną światową w małej miejscowości
- będziesz rozwijać umiejętność analizy tekstów i zdjęć oraz krytycznego myślenia
- będziesz rozwijać umiejętność dobierania źródeł pod kątem potrzebnych informacji
- dowiesz się o losach części polskich żołnierzy, którzy trafili do niewoli niemieckiej podczas II wojny światowej.
- weźmiesz udział w dyskusji, czym są język polski, zwyczaje, tradycje dla ludzi, którzy mieszkają daleko od swojej ojczyzny.

Eksponat:
pocztówka pochodząca ze zbiorów Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej, udostępniona na stronie internetowej „Muzea Wielkopolski" pod adresem: https://www.muzeawielkopolski.pl/eksponat/uroczystosc-10-lecia-niepodleglej-polski-pod-pomnikiem-legionistow-w-szczypiornie

Przebieg ćwiczenia i wskazówki dla nauczycielki/nauczyciela:

1. Poinformuj uczniów, że bohaterem zajęć będzie pocztówka z 1929 roku przedstawiająca obchody 10-lecia odzyskania niepodległości w II Rzeczypospolitej (**materiał 1**). Zdjęcie zostało wykonane w Szczypiornie, które obecnie jest częścią Kalisza (Wielkopolska). W latach 20. ważne wydarzenia w mieście były często tematem pocztówek. Upewnij się, czy uczniowie wiedzą, gdzie leży Kalisz, zapytaj ich, na terenie jakiego zaboru leżał.

2. Poproś uczniów, aby krótko opisali, co widzą na fotografii (**materiał 1**). Ta część zajęć powinna przebiec sprawnie, więc najefektywniej będzie przeprowadzić ją metodą „burzy mózgów". Należy przy tym pamiętać, że uczniowie powinni wiedzieć, czym różni się interpretacja zdjęcia od wskazywania jego poszczególnych elementów.

3. Następnie poproś uczniów, aby na podstawie zdjęcia odpowiedzieli, jak mogły wyglądać obchody odzyskania niepodległości w latach 20. ubiegłego wieku w Kaliszu. Czy współczesne obchody Święta Niepodległości przypominają te uwiecznione na pocztówce?

niepodległa POLSKA STULECIE ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
CEO CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ
NARODOWY INSTYTUT MUZEALNICTWA I OCHRONY ZBIORÓW
HISTORIA: POSZUKAJ
Projekt HISTORIA: POSZUKAJ realizowany jest przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów. Program „Historionauci" jest przygotowany i realizowany we współpracy z Centrum Edukacji Obywatelskiej. Dofinansowano ze środków MKiDN w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017-2021.

Pocztówka z Kalisza

4 Zapowiedz uczniom, że kolejnym ich zadaniem będzie próba odkrycia i poznania historii, która związana jest z pomnikiem na zdjęciu. Podziel uczniów na pięć grup. Każda grupa otrzymuje inny materiał źródłowy: zdjęcie, artykuł, wpis na Wikipedii (**materiał nr 2; A-E**). Zadaniem grup jest zapoznanie się z materiałem oraz udzielenie odpowiedzi na pytania:

- Komu postawiono pomnik?
- Dlaczego właśnie tam?
- Dlaczego właśnie wtedy?
- Czy z postawieniem pomnika związane są jakieś kontrowersje?

W zestawieniu zostały wykorzystane łatwe do znalezienia w Internecie materiały, m.in. z Wikipedii i stron lokalnych. Mając na uwadze dbałość o krytyczne podejście do źródeł, uprzedź uczniów, że pracując z takimi materiałami powinni pamiętać o weryfikacji informacji w innych źródłach.

5 Poproś uczniów o prezentację efektów swojej pracy w grupach. Zadaj im pomocnicze Na co zwrócili uwagę analizując materiał? Jakich jakich informacji im zabrakło, aby odpowiedzieć na wszystkie pytania? Czy szukali potrzebnych informacji w innych źródłach, jakich?

6 Po prezentacjach, zwróć uwagę, że warto sprawdzać informacje w różnych źródłach, bo wtedy mamy większą pewność co do wiarygodności informacji.

7 Na zakończenie zajęć, wróć do pytania: Czy z postawieniem pomnika związane były jakieś kontrowersje? Uczniowie mogą zwrócić uwagę na to, że na uroczystości odsłonięcia pomnika nie pojawił się Józef Piłsudski. Wycofał się w ostatniej chwili pod wpływem protestów i nieprzychylnych jemu i jego polityce komentarzy. Porozmawiaj chwilę z uczniami o tym, dlaczego z miejscami pamięci często związane są kontrowersje (przy okazji upewnisz się, że uczniowie wiedzą, co oznacza słowo „kontrowersyjny"). Zapytaj, czy znają inne przykłady sporów (z historii bądź współczesne) wokół pomników, upamiętniania wydarzeń, osób etc. Możesz również zadać uczniom zadanie domowe: jakie były bądź są opinie na temat upamiętnienia konkretnego wydarzenia.

niepodległa | POLSKA STULECIE ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
CEO CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ
NARODOWY INSTYTUT MUZEALNICTWA I OCHRONY ZBIORÓW
HISTORIA: POSZUKAJ
Projekt HISTORIA: POSZUKAJ realizowany jest przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów. Program „Historionauci" jest przygotowany i realizowany we współpracy z Centrum Edukacji Obywatelskiej. Dofinansowano ze środków MKiDN w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017-2021.

Materiał 1

niepodległa
POLSKA STULECIE ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
CEO CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ
NARODOWY INSTYTUT MUZEALNICTWA I OCHRONY ZBIORÓW
HISTORIA: POSZUKAJ

Projekt HISTORIA: POSZUKAJ realizowany jest przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów. Program „Historionauci" jest przygotowany i realizowany we współpracy z Centrum Edukacji Obywatelskiej. Dofinansowano ze środków MKiDN w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017-2021.

Materiał 2, A

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Szczypiorno

niepodległa
POLSKA STULECIE ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
CEO CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ
NARODOWY INSTYTUT MUZEALNICTWA I OCHRONY ZBIORÓW
HISTORIA: POSZUKAJ

Projekt HISTORIA: POSZUKAJ realizowany jest przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów. Program „Historionauci" jest przygotowany i realizowany we współpracy z Centrum Edukacji Obywatelskiej. Dofinansowano ze środków MKiDN w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017-2021.

Materiał 2, B

/

Źródło: http://szczypiorno.info/informacje/historia/94-2/

niepodległa POLSKA STULECIE ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
CEO CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ
NIMOZ NARODOWY INSTYTUT MUZEALNICTWA I OCHRONY ZBIORÓW
HISTORIA: POSZUKAJ
Projekt HISTORIA: POSZUKAJ realizowany jest przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów. Program „Historionauci" jest przygotowany i realizowany we współpracy z Centrum Edukacji Obywatelskiej. Dofinansowano ze środków MKiDN w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017-2021.

Materiał 2, C

Pomnik legionistów

W dniach 6-7 sierpnia 1927 roku odbył się w Kaliszu Zjazd Legionistów w którym zapowiedział swój udział sam marszałek Józef Piłsudski. Nie był to bynajmniej pierwszy zjazd legionistów. ani też pierwsza wizyta ich komendanta w Kaliszu. Gościł on tutaj już wcześniej dwukrotnie w roku 1919, kiedy tu agitował do wstępowania w szeregi wojska I nie krył swego współczucia dla mieszkańców zbombardowanego i spalonego miasta. A takie w roku 1921, kiedy wręczał sztandar zasłużonemu w bojach kaliskiemu Pułkowi Strzelców Kaniowskich. Zjazd w roku 1927 – w dziesięciolecie pobytu legionistów w Szczypiornie a zarazem kilkanaście miesięcy po przewrocie majowym i faktycznym przejęciu całej władzy przez Piłsudskiego- zapowiadał sic o wiele uroczyściej niż poprzednie.

Kaliszanie przygotowywali się do tego wydarzenia niezwykle starannie. Przeglądając kaliską prasę z tamtego okresu, nożna znaleźć sporo informacji na ten temat – apele o zbieranie pamiątek legionowych i datki na budowę pomnika, o zgłaszanie miejsc noclegowych w prywatnych domach, o udekorowanie miasta oraz udział delegacji i pocztów sztandarowych w uroczystościach itd.. Są także okolicznościowe wiersze, dywagacje, wspomnienia…

Witaj panie komendancie

Gdy przegląda się łamy, kaliskich gazet z roku 1927 relacje i wrażenia z uroczystości zjazdowych sąsiaduje na nich z komunikatami o zaginięciu gen. Zagórskiego, poszukiwaniach i śledztwie, które nigdy nie wyjaśniło tajemniczego zniknięcia. Przypuszczam, iż nikt ze współczesnych nie podejrzewał nawet, iż te dwa zdarzenia mogą mieć ze sobą cokolwiek wspólnego. Trzeba było dopiero dystansu czasowego i talentu wnikliwego historyka, aby pokojarzyć fakty…

Generał Włodzimierz Ostojazagórski nie cieszył się sympatią marszałka Piłsudskiego. Konflikt datujący się od czasów legionowych zaostrzył sic po przewrocie majowym, kiedy to generała czynnie przeciwstawił się zamachowi. Wraz z innymi, którzy nie poparli przewrotu, został osadzony w więzieniu śledczym w Wilnie. Został stamtąd zwolniony właśnie 8 sierpnia 1927 roku.Z Wilna do Warszawy konwojował go podczas podróży pociągiem kot. Lucjan Miładowskl. Na dworcu czekał na nich samochód, którym dojechali do centrum. Zagórski wysiadł na Krokowskim Przedmieściu i… zniknął.

http://szczypiorno.info/informacje/historia/94-2/

niepodległa POLSKA STULECIE ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
CEO CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ
NIMOZ NARODOWY INSTYTUT MUZEALNICTWA I OCHRONY ZBIORÓW
HISTORIA: POSZUKAJ
Projekt HISTORIA: POSZUKAJ realizowany jest przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów. Program „Historionauci" jest przygotowany i realizowany we współpracy z Centrum Edukacji Obywatelskiej. Dofinansowano ze środków MKiDN w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017-2021.

Materiał 2, D

Historia

Jako wieś Szczypiorno (wymieniane Sciperzno, Sciporno i in.), wzmiankowane od XV wieku.

W 1815 w miejscowości utworzono punkt graniczny, pomiędzy Prusami a Imperium Rosyjskim, zbudowano koszary dla garnizonu oraz budynek urzędu celnego.

W 1914 władze niemieckie w koszarach i barakach utworzyły obóz jeniecki dla obcokrajowców Ukraińców, Rosjan, Francuzów, Brytyjczyków, Rumunów i innych narodowości. W późniejszym czasie powstał obóz dla internowanych żołnierzy Legionów Polskich (ok. 4 000), którzy odmówili przysięgi lojalności cesarzowi niemieckiemu. Z uwagi na trudne warunki obozowe w mieście utworzono kaliski „Komitet Opieki Nad Jeńcami", który zaczął regularnie dostarczać żywność. Wśród legionistów, zrodziła się nowa dyscyplina sportowa w Polsce – piłka ręczna potocznie szczypiorniak.

W 1918 w Szczypiornie po odzyskaniu niepodległości, kwaterował 29 Pułk Strzelców Kaniowskich. W 1927 odbył się zjazd legionistów, połączony z odsłonięciem pomnika w Szczypiornie (zniszczony w czasie okupacji hitlerowskiej).

W 1955 budynek koszar przekazano Ośrodkowi Szkolenia Służby Więziennej.

W 2013 otwarto prywatne Muzeum Historii Szczypiorna.

Na osiedlu mieści się kaplica św. Barbary i kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego oraz Sala Królestwa dwóch Chrześcijańskich Zborów Świadków Jehowy.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Szczypiorno

niepodległa POLSKA STULECIE ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
CEO CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ
NARODOWY INSTYTUT MUZEALNICTWA I OCHRONY ZBIORÓW
HISTORIA: POSZUKAJ
Projekt HISTORIA: POSZUKAJ realizowany jest przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów. Program „Historionauci" jest przygotowany i realizowany we współpracy z Centrum Edukacji Obywatelskiej. Dofinansowano ze środków MKiDN w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017-2021.

Materiał 2, E

W mieście bowiem także panował głód. Metody władz obozowych obliczone na psychiczne i fizyczne załamanie internowanych spotkały się ze spontaniczną kontrreakcją legionistów. Internowani utworzyli własny samorząd, utrzymywali wojskowa dyscyplinę, założyli warsztaty rzemieślnicze, przygotowywali przedstawienia amatorskie, prowadzili lekcje nauki języka i stenografii oraz zajęcia gimnastyczne, w ramach których powstała słynna do dziś gra w piłkę ręczną zwana „szczypiorniakiem". Przy pomocy rodaków zza drutów obchodzili święta narodowe i uczestniczyli w obrzędach religijnych. Warto podkreślić, iż poprzez obozowe druty trwał stały kontakt internowanych legionistów z Polską Organizacją Wojskową.

Jednym z najbardziej dotkliwych zarządzeń władz obozowych był rozkaz naszycia wszystkim internowanym legionistom numerów obozowych takich, jakie nosili w obozie w Szczypiornie jeńcy wojenni. Legioniści mieli nosić numery obozowe sporządzone na kawałkach szarego płótna z wymalowaną czarną farbą cyfrą i dodatkowo zaopatrzone w literę „L" oznaczającą internowanego legionistę. Odmówienie przez internowanych wykonania rozkazu, spowodowało pogorszenie i tak już złych warunków. Pod presją nowego komendanta numery internowanym legionistom naszyli jeńcy rosyjscy. Legioniści oczywiście naszyte numery pozrywali. W odwet za to, władze obozowe m.in. wstrzymały kontakt z kaliskim Oddziałem Polskiego Komitetu Opieki nad Jeńcami, wstrzymały pocztę a przede wszystkim zakazały opuszczania baraków bez naszytego numeru obozowego. Wypełnienia tego rozkazu pilnowali niemieccy wartownicy, ustawieni na posterunkach przed każdym wejściem do baraku. To właśnie po tym zarządzeniu legioniści rozpoczęli najgłośniejszą głodówkę, trwającą od 14 do 17 listopada 1917 roku. Osłabieni kilkudniowym głodem i dodatkowo nie wychodzący na świeże powietrze zaczęli chorować.

http://kalisz.info

niepodległa POLSKA STULECIE ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
CEO CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ
NARODOWY INSTYTUT MUZEALNICTWA I OCHRONY ZBIORÓW
HISTORIA: POSZUKAJ
Projekt HISTORIA: POSZUKAJ realizowany jest przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów. Program „Historionauci" jest przygotowany i realizowany we współpracy z Centrum Edukacji Obywatelskiej. Dofinansowano ze środków MKiDN w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017-2021.